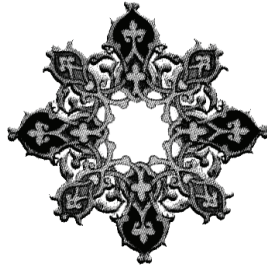

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره استاندارد بین‌المللی
۱۷۳۵-۸۷۰۱

دو فصلنامه

صحیفه مبین

شماره ۵۹، سال بیست و دوم، بهار و تابستان ۱۳۹۵ ش
صاحب امتیاز: معاونت دانشجویی - فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی

مدیر مسئول: دکتر سید طه هاشمی
سر دبیر: دکتر سید بابک فرزانه

هیأت تحریریه: دکتر سید امیر محمود انوار (استاد بازنشسته فقید دانشگاه تهران)، دکتر مهدی ایزدی (دانشیار دانشگاه امام صادق (ع) - رشته علوم قرآن و حدیث)، دکتر عبدالکریم بی‌آزار شیرازی (دانشیار دانشگاه مذاهب اسلامی - رشته مطالعات اسلامی)، دکتر احمد پاکتچی (استادیار دانشگاه امام صادق (ع) - رشته علوم قرآن و حدیث)، دکتر سید محمد باقر حجتی (استاد دانشگاه تهران - رشته الاهیات و معارف اسلامی)، دکتر حامد خانی (دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی گرگان، رشته علوم قرآن و حدیث)، دکتر بهنام صادقی (استادیار دانشگاه استنفورد، گروه مطالعات ادیان)، دکتر سید بابک فرزانه (استاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال - رشته زبان و ادبیات عرب)، دکتر محمد علی لسانی فشارکی (استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج - رشته علوم قرآن و حدیث)، دکتر محمد مهدی مظاهری (استادیار دانشگاه آزاد اسلامی)، دکتر مجید معارف (استاد دانشگاه تهران - رشته علوم قرآن و حدیث)، دکتر جعفر نکونام (دانشیار دانشگاه قم - رشته علوم قرآن و حدیث).

مشاوران علمی: دکتر آذرتاش آذرنوش، دکتر علی اصغر باستانی، دکتر فیروز حریرچی، دکتر احمد حسنی رنجبر، حجة الاسلام و المسلمین علی اکبر رشاد، دکتر عباس مصلائی پور، حجة الإسلام و المسلمین محمد علی مهدوی راد.

مدیر داخلی: دکتر مرضیه قلی تبار
مدیر اجرائی: محمد حسین اشرف
ترجمه چکیده انگلیسی مقالات: مهدی حبیب‌اللهی.
ویراستار علمی و ادبی: دکتر حامد خانی (فرهنگ مهروش)

مطالب مندرج در مقالات، نمایانگر آرای نویسندگان آنهاست.

نشانی: تهران، انتهای بزرگراه شهید ستاری شمالی، سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی، ساختمان فرهیختگان، طبقه دوم، پژوهشکده قرآن و عترت.

تلفن: ۰۲۱) ۴۷۹۱۴۲۷۰، ۴۷۹۱۴۲۶۰ (۰۲۱) پست الکترونیکی: Chiefed.jsm@gmail.com
فکس: ۴۷۹۱۴۲۵۸ (۰۲۱). پایگاه اینترنتی: http://jsm.journals.iau.ir

این مجله بر اساس نامه شماره ۱۸۴۶۷۸/۸۷ مورخ ۴/۶/۱۳۸۸ دانشگاه، دارای درجه علمی - پژوهشی است.

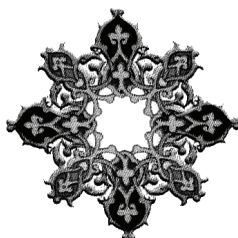
ناشر: معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی
لیتو گرافی، چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی
بها: ۷۰۰۰ ریال

صحیفه مبین در پایگاههای زیر نمایه می‌شود:

www.magiran.com
www.noormags.com
www.journals.iau.ir

بانک اطلاعات نشریات کشور
مجلات تخصصی شبکه جهانی نور
سامانه نشریات دانشگاه آزاد اسلامی

سیاستهای ویرایش و نشر و شیوه‌نامه تنظیم و ارسال مقاله

صحیفه مبین به نشر پژوهشهای قرآنی و حدیثی می‌پردازد.

رسالت این مجله، توسعه روشهای پژوهش در مطالعات تاریخی و

زبان‌شناختی قرآن و عترت است؛ هر مقاله‌ای که یک روش نوین پژوهش در این زمینه را ارائه کند، توسعه دهد، یا بومی‌سازی نماید، مطابق با رسالت مجله تشخیص داده خواهد شد و در اولویت نشر قرار

خواهد گرفت. سیاستهای پذیرش، ویرایش و نشر مقاله در صحیفه مبین بدین قرار است:

۱. مقاله‌ها باید نتیجه مطالعات و تحقیقات نویسندگان باشد. بر این پایه، زمانی برای داوران ارسال می‌شود که مؤلف یا مؤلفان با نگارش نامه‌ای به سردبیر، بدین ابراز تعهد، و تصریح کنند که: الف) مقاله خود را در جای دیگری چاپ نکرده‌اند، برای داوری به مجلات دیگری ارسال ننموده‌اند، از مجله دیگری پذیرش نگرفته‌اند، و مقاله آنها در هیچ مجله دیگری نیز مردود و غیر قابل چاپ شناخته نشده است؛ ب) مقاله اصیل، و دستاورد مطالعات مؤلفان است و همه مؤلفان، افزون بر ایفای نقش مؤثر در پژوهش، نسخه نهایی مقاله را نیز خوانده، و تأیید کرده‌اند؛ پ) هر گاه و در هر مرحله‌ای از مراحل داوری، ویرایش، نشر و پسانشر، خلاف این برای سردبیر صحیفه مبین ثابت شود، اولیاء مجله حق دارند ضمن اعلام امر به مراجع ذی‌صلاح — از جمله محل تحصیل و خدمت مؤلفان یا دیگر نهادهای پایشگر اخلاق پژوهش — و درج خبر در سامانه‌های اطلاع‌رسانی مجله، اجازه ورود هیچ مقاله دیگری از ایشان را هم به سیستم گردش کار مجله ندهند و انتشار مقاله انتحالی و انتساب آن به صحیفه مبین را نیز در هر مرحله‌ای رسماً انکار، و در این باره اطلاع‌رسانی نمایند.

۲. رسالت آموزشی صحیفه مبین همواره مهم تلقی می‌شود. بر این پایه، همواره زبان و شیوه بیان مقالات باید چنان گویا و روان باشد که افزون بر ارائه یک مطالعه علمی روشمند و معطوف به حل مسأله،

دانشجویان و دانشوران همه دانشها و گرایشهای علوم انسانی بتوانند با آن ارتباط برقرار کنند و از آن برای حل مسائل مشابه یا پاسخ گفتن به دغدغه‌های علمی دیگر خویش، الگو بگیرند. باید این رویکرد همواره در شیوه بیان، کاربرد اصطلاحات، مشخص کردن حرکات اعرابی روی کلمات سخت‌خوان، ارائه منابع و هر چه از این دست منظور شود.

۳. لازم است مقاله‌ها در محیط نرم افزار میکروسافت ورد و با دبیره‌ای (فوتتی) یونی‌کد نوشته، و با هر دو دو فرمت پی‌دی‌اف و ورد به پست الکترونیکی مجله ارسال شوند.

۴. نام و نام خانوادگی مؤلف، رتبه دانشگاهی، گروه آموزشی، نام دانشگاه یا مؤسسه پژوهشی محل خدمت، شماره تلفن و نشانی پستی دقیق منزل و محل کار به همراه کد پستی و نشانی الکترونیکی تک‌تک مؤلفان مقاله درج گردد.

۵. مقالات صحیفه مبین اغلب حجمی در حدود ۶'۰۰۰ تا ۱۰'۰۰۰ کلمه دارند. شایسته است مقالات کوتاه‌تر به همایشهای تخصصی ارسال شوند. همچنین، سوگیری نظری مجله اقتضا می‌کند مقالات و تحقیقات بنیادی — که طولانی‌تر هستند — کم‌تر بدان راه یابند. هرگز دستاوردهای مطالعه ارزشمند یک پژوهشگر به بهانه زیادی حجم از نشر بازداشته نمی‌شوند. در عین حال، کوشش خواهد شد اثر مبسوط چنان ویراسته شود که با رویکرد آموزشی مجله همسو گردد و دانشجویان تازه‌کار علاقه‌مند به پژوهش نیز بتوانند به‌سادگی و بی‌سردرگمی با محتوای آن ارتباط برقرار کنند.

۶. مقاله به ترتیب مُشتمل خواهد بود بر: عنوان، چکیده (حداکثر ۱۷۰ کلمه)، کلیدواژه‌هایی حاکی از موضوعات فرعی مطرح در مقاله که در عنوان و چکیده اشاره‌ای به آنها نشده باشد، درآمد (حاوی تبیینی فشرده از زمینه بحث، ضرورت‌های نظری مطالعه در آن، جایگاه مسأله این مقاله در آن زمینه، و مفاهیم بنیادین بحث)، طرح مسأله (مروری فشرده بر آنچه تا به حال در باره آن مسأله گفته‌اند، ابهامات و اشکالات آن دیدگاهها، سؤالاتی از آن میان که در این مطالعه قرار است برای آنها پاسخ یافت، و مراحلی که قرار است پیاپی بدین منظور در بخشهای بعد پیموده شود)، بدنه مقاله (سه یا چهار بخش با حجمهای تقریباً مساوی، که هر یک دربردارنده سه یا چهار فصل با حجمهای تقریباً مساوی است و در هر یک، یکی از مراحل پیش‌گفته بازنموده می‌شود)، نتیجه‌گیری، منابع، و چکیده انگلیسی.

۷. ارجاعات همه داخل متن، بی‌فاصله پس از نقل مطالب، و میان پرانتز جای می‌گیرد و نام اَشهر مؤلف، جلد و صفحه مورد نظر را بیان می‌کند؛ مثل: (طباطبایی، ۱/ ۳۵). هرگاه از بیش از یک اثر نویسنده‌ای استفاده شده باشد، پس از نام مؤلف، نام اَشهر کتاب با حروف درشت و کج، یا نام مقاله داخل گیومه ذکر می‌شود. مانند: (طباطبایی، المیزان، ۱/ ۳۵؛ پاکتچی، «ابوحنیفه»، ۲۱۰). مطابق نمونه، منابع مختلف در

داخل متن با نقطه ویرگول از یکدیگر جدا می‌شوند.

۸. ارجاع به منابع دست دوم، کم اهمیت و غیر ضروری پذیرفته نیست. در فهرست پایانی منابع نیز، تنها باید منابعی ذکر شود که در متن بدانها استناد شده باشد. به ترتیب الفباء، نخست منابع فارسی و عربی، و بلافاصله منابع تألیفی به دیگر زبانها جای می‌گیرد.

۹. ارجاع در منابع پایانی چنین است: مشخصات مؤلف (نام أشهر مؤلف، نام مؤلف)، مشخصات اثر (نام کتاب یا حروف درشت و کج یا نام مقاله داخل گیومه، ویرگول، نام کتاب یا مجله حاوی آن مقاله با حروف درشت و کج)، مشخصات مترجم یا مُصحح اثر (مثلاً: ترجمه احمد آرام، یا به کوشش علی‌اکبر غفاری)، و سرآخر، مشخصات نشر (محل نشر، ناشر، سال نشر، یا شماره سری و نوبت چاپ مجله). نیز، منابع به ترتیب الفبایی پشت سر هم قرار می‌گیرند. برای نمونه:

- حسینی، محمد رضا، «مقولة جسم لا كالأجسام»، *تراثنا*، سال دهم، ش ۱۹، محرم ۱۴۱۰ق.

- سیوطی، عبدالرحمان بن ابی‌بکر، *بُغْيَةُ الوَعَاة*، به کوشش محمد ابوالفضل ابراهیم، بیروت/

صیدا، المكتبة العصرية، ۱۳۸۴ق/ ۱۹۶۴م.

۱۰. نام أشهر مؤلفان و کتابها را باید بر اساس شیوه یادکرد مؤلف در اغلب آثار یا مراجعه به کتب اعلام و دائرةالمعارفها بازشناخت و لزوماً عنوان پشت جلد اثر صحیح نیست. مثلاً، نام اشهر محمد حسن نجفی، «صاحب جواهر» است، یا گرچه مؤلف کتاب *من لا یحضره الفقیه* در سده‌های متأخر به نام «شیخ صدوق» نیز شناخته می‌شود، نام أشهر وی و ضبط آثاری همچون *دائرة المعارف بزرگ اسلامی* «ابن بابویه» است. اگر مؤلفی به چند نام شناخته می‌شد، نامی را برمی‌گزینیم که با بی‌طرفی علمی سازگارتر باشد.

۱۱. اقتضای بی‌طرفی علمی، حذف القاب و عناوین است و از این رو، هر چیز غیر از نام اشهر، نام و نام پدر فرد حذف می‌شوند. نیز، کنیه اشخاص نوعی لقب تلقی می‌شود و جای ذکر نامشان را نمی‌گیرد:

صحیح: «عطار نیشابوری، محمد بن ابراهیم» غلط: «عطار نیشابوری، فریدالدین»

صحیح: «عجلی، احمد بن عبدالله» غلط: «عجلی، ابوالحسن».

نیز، در صورت تطابق نام أشهر فرد با نام کوچکش، تکرار لازم نیست؛ مثلاً می‌نویسیم: احمد بن حنبل، *المسند*، بیروت، دار صادر. سرآخر، هر گاه ناشر یا تاریخ و محل نشر مشخص نباشد، لازم به توضیحی زیاده در این باره حین ذکر مشخصات نیست؛ همچون ارجاع فوق به *مسئله احمد بن حنبل* که تاریخ نشر مشخص نیست و از این رو، ذکر نشده است. وانگهی، در حکم به نامشخص بودن ناشر یا زمان و محل نشر، تعجیل نباید کرد؛ پشت جلد کتاب ملاک نیست و باید مشخصات نشر اثر حداقل امکان با بهره‌جویی از

فهرست کتابخانه‌ها و منابع مشابه تکمیل و تصحیح شوند.

۱۲. افزون بر ارسال چکیده انگلیسی، لازم است عنوان مقاله، نام نویسندگان، و کلید واژه‌ها نیز به انگلیسی ترجمه، با فونت تایمز نیو رومن تایپ، و در صفحه چکیده انگلیسی درج و ارسال شوند. جدولها، شکلها و نمودارها با شماره‌گذاری، عنوان و توضیحات، هر کدام روی یک صفحه جداگانه آورده شود.

۱۳. ارسال مقاله به مجله *صحیفه مبین* به معنای آن است که مؤلفان، اولاً، وارد کاری جمعی شده‌اند و بنا دارند مقاله را تا آخرین مرحله نشر، بر اساس نظر جمع (داوران، ویراستاران، سردبیر و هیأت تحریریه) اصلاح و بهینه‌سازی کنند و بهینه‌سازیهای صورت گرفته در مراحل ویرایش را نیز، پذیرا شوند؛ ثانیاً، همه امتیازات نشر مقاله خود را به مجله واگذار نموده‌اند؛ ثالثاً، در فرایند آماده‌سازی مقالات، همواره به تصمیمات جمعی اتخاذ شده در سیستم گردش کار مقالات پای‌بند هستند و تحت هیچ شرایطی نظر خود را بر نظر مراجع یادشده مقدم نمی‌دارند.

۱۴. هر مقاله به محض دریافت بر پایه رسالت *صحیفه مبین* سنجیده می‌شود. هر گاه کارشناسان مجله حکم به هماهنگی مقاله با رسالت مجله کنند، سردبیر مقاله را برای سه داور که تخصصی مرتبط با موضوع مقاله داشته باشند می‌فرستد. هر گاه مقاله با رسالت مجله تناسب نداشته باشد، مؤلف بی‌درنگ آگاه می‌شود که بتواند آن را برای دیگر مجلات ارسال کند. همچنین، اگر پیکره‌بندی مقاله با شیوه‌نامه مجله هماهنگ نباشد، پیش از وارد کردن مقاله به سیستم گردش کار و ارسال برای داوری، اصلاح آن از مؤلف طلب خواهد شد. مقاله‌هایی که با شیوه‌نامه مجله تطبیق نداشته باشد، برای ارزیابی ارسال نمی‌گردند.

۱۵. فرایند داوری حدود یک تا دو ماه به طول می‌انجامد. در موارد خاص — مثل وقتی که داور به هر دلیل، از داوری خودداری کند، یا مثلاً، بخواهد شواهد خود را به تفصیل در نقد مقاله بازنماید — ممکن است این زمان قدری طولانی‌تر شود. پس از کسب نظر داوران، سردبیر بر پایه تشخیص غالب ایشان ممکن است مقاله را رد کند یا از مؤلف توضیح یا اصلاح بخواهد. اگر توضیحات یا اصلاحات مؤلف برای سردبیر قانع کننده بودند، مقاله تأیید خواهد شد. بسته به مورد، اغلب سردبیر برای تأیید مقاله نظر همان داوران یا جز آنها را نیز می‌جوید و بر پایه نظر جمعی قضاوت می‌کند. سرآخر، مقاله به ویراستاران سپرده خواهد شد. ویراستاران ساختار کلی مقاله و انسجام منطقی بحثها را بازمی‌نگرند، ارجاعاتی را از باب نمونه — یا حتی در مواقع لزوم، همه ارجاعات را — بازمی‌بینند، مقاله را با رویکرد مجله و هدف آن — بومی‌سازی روشهای پژوهش — هماهنگ، و احیاناً، آن را خلاصه می‌کنند. ویراستاران مجله در تلخیص و ویرایش مقاله‌ها آزادند. سرآخر، مقاله ویراسته برای اطمینان از کیفیت آن به مؤلف هم عرضه می‌شود.

۱۶. ارسال مقاله به مجله، به معنای پذیرش نقش داوران و ویراستاران در اصلاح و بهینه‌سازی مقاله

است. هر گونه تلاشی از جانب داوران و ویراستاران مقاله، همچون کمکی به عرضه بهتر نظریه مؤلف تلقی خواهد شد. بر این پایه، مؤلفان حتی اگر برای دریافت نظر داوران مجله انتظار کشیدند و سرآخر نیز پاسخ مطلوبی نگرفتند یا نقدها را برنتافتند، خود را وامدار خیرخواهی و نشر علم ایشان خواهند شناخت؛ همچنان که اصلاحات صوری و محتوایی داوران، پیشنهاد افزودن منابع، هم‌سان‌سازی اصطلاحات مقاله با اصطلاحات کاربسته در مقالات پیشین، اصلاح و تدقیق نتیجه‌گیریها، و هر ویرایشی از این دست سبب نخواهد شد باب گفتگو را بسته ببینند. در صورت بروز اختلاف میان مؤلف و ویراستاران و حل نشدن مشکل با مذاکره آنها، نظر سردبیر یا در صورت صلاحدید وی، هیأت تحریریه تعیین کننده خواهد بود. در هر حال، نشر مقاله به نام یک مؤلف تنها با تأیید نهایی او ممکن است.

۱۷. هر گاه مؤلف به هر دلیل پس از داوری مقاله از انتشار آن در *صحیفه مبین* انصراف دهد، باید همه هزینه‌هایی را که از آغاز پذیرش مقاله تا زمان انصراف بر مجله تحمیل شده است، پرداخت کند؛ هزینه‌هایی مثل حق‌الزحمه داوران، ویراستاران علمی و ادبی اصل مقاله و چکیده انگلیسی آن، و آماده‌سازی مقاله برای انتشار. هر گاه اعلام انصراف وی پس از ویرایش مقاله و آماده‌سازی آن برای نشر باشد، همه حقوق معنوی نسخه ویراسته متعلق به مجله خواهد بود و مؤلف حتی پس از پرداخت هزینه‌های فوق، حق نشر کل یا بعضی آن نسخه را بدون اجازه رسمی سردبیر و تصریح به نقش ویراستاران مجله در نسخه در دست انتشار نخواهد داشت.

۱۸. تنها زمانی برای مؤلف گواهی پذیرش صادر می‌شود که افزون بر تأیید داوران، مقاله به تأیید سردبیر نیز برسد و در سنجش‌های ویراستاران اصالت مقاله، انسجام مطالب و اعتبار منابع تأیید شود. هر گاه سردبیر یا ویراستاران مجله برای بررسی اعتبار ارجاعات احساس نیاز کنند، مؤلفان باید اصل یا کپی منابع درخواستی را به دفتر مجله ارسال دارند.

۱۹. مقالات ویراسته به ترتیب تاریخ پذیرش در آخرین شماره در حال نشر مجله چاپ می‌شوند؛ مگر آن که سردبیر تشخیص دهد برقراری چینش خاصی میان مقالات با اهداف مجله متناسب‌تر است؛ مثلاً، وقتی چند مقاله به یک موضوع مربوطند و فهم بهتر برخی، درگرو فهم دیگر باشد.

۲۰. هزینه‌های داوری، ویرایش و نشر مجله یکسر از محل بودجه معاونت فرهنگی و دانشجویی دانشگاه آزاد اسلامی تأمین می‌شود و دست‌اندرکاران مجله مفتخرند که با بیست و چند سال سابقه در خدمت به نشر معارف قرآنی، همواره حتی در اوج دشواریها به احترام علم و ساحت دانشگاه از مؤلفان هیچ مشارکتی در هزینه‌های داوری و نشر طلب نکرده‌اند.

همکاران این شماره در داوری مقالات

دکتر سید علی آقایی، دکتر احمد پاکتچی، فرامرز حاج منوچهری، دکتر هادی رهنما، دکتر مژگان سرشار، دکتر محمد حسن صانعی پور، دکتر مهرداد عباسی، دکتر سید بابک فرزانه، دکتر مرتضی کریمی نیا، دکتر مجید معارف، دکتر فرهنگ مهروش، دکتر یحیی میرحسینی، و دکتر جعفر نکونام.

فهرست

- طبری و تفاسیر شیعه: برخی روابط تفسیری شیعه و سنی... / مرتضی کریمی نیا..... ۱۱
- معادل گذاری حال در ترجمه های فارسی... / مریم قیدر و دکتر مهرداد عباسی ۵۱
- مقایسه داستانهای چهارگانه سوره مریم... / اعظم السادات حسینی و دیگران..... ۷۵
- پیوند زهد و حدیث در کتاب / الزهد ابن مبارک / دکتر مهدی مهریزی و علی مهمان نواز..... ۱۰۵
- بصیر و هم خانواده های آن در قرآن: معناشناسی واژگان... / فرزانه اسلامیان ۱۳۱
- زیادات کامل الزیارات و مسأله انتساب اثر به ابن قولویه / دکتر مژگان سرشار..... ۱۵۳
- چکیده های انگلیسی ۱۷۳
- نشانه ها و اختصارات ۱۸۰
- جدول علایم آوانگاری فارسی و عربی به انگلیسی..... ۱۸۱